

So What if God Laughs?

Planning and Flexibility in Our Times

1) Rav Lamm – Rosh Hashana 1962

A beautiful, compassionate story. A shining example of historical generosity and forgiveness - we relive the pain and anguish of the mother of our enemy. But were there no Jewish mothers who were bereaved of their sons in the same war? Was no Jewish blood spilt in our long history, no Jewish tears shed by grieving mothers?

What the Rabbis intended, I believe, was a moral of great significance: the mother of Sisera lived in a dream world. She refused to face reality and contemplate its bitter side. And when you live in a dream world you must expect nightmares. She had imagined that her exalted position as mother of a successful conqueror inured her to pain and tragedy -- that was reserved only for the contemptible enemy, Israel. She was guilty of an immoral optimism, the kind of outlook that characterizes the unthinking and arrogant of all ages. Hers was a strutting and pompous dream which collapsed under the weight of its own illusions. And this indeed is what Shofar and Rosh Hashanah remind us of: there is a yom ha-din, a day of judgment and accounting. Al tityaesh min ha-paranot. Do not go

through life blithely ignoring consequences which you dread. He who sits on top of the world has no assurance that his world will not collapse under him. Absolute security is a myth. Life is not as certain, as guaranteed as the haughty, unreflective mentality of a mother of Sisera lead her to believe. Beware of such vain and dangerous illusions. ^{we} Do/not know in our own lives the kind of mentality that discovers its smugness and self-confidence punctured, ^{only} when it is too late? We see it in international affairs, as when our government naively assumed that Communism could never gain a foothold on this continent -- so we neglected the masses of Cuba, we supported tyranny, we ignored the oppressed population -- and now we have Castro and his Russian allies 90 miles off our coast. Va-Teyabev... The couple who neglect to seek advice for their serious problems; the man who ignored medical symptoms he inwardly fears; the mother who notices her children going off in the wrong path, ^{and says and does nothing} -- all of them lulling themselves with false balmy, ^{and says and does nothing} assuring themselves that all is really well and nothing will be wrong. Va-teyobev -- how pitiful the tears that are

2) Mishlei 19:21

רבות מחשבות בלב איש ועצת יהוה היא תקום

There are many thoughts in a man's heart, but God's plan-that shall stand.

3) Tehillim 33:10

יהוה הפיר עצת גוים הניא מחשבות עמים:

The Lord frustrated the counsel of nations; He put the plans of peoples to nought.

4) Mishlei 16:9

לב אדם יחשב דרכו ויהוה יגין צעדו:

A man may plot out his course, But it is the LORD who directs his steps.

5) תלמוד בבלי מסכת נדרים דף י עמוד ב

מנין שלא יאמר אדם לה' עולה, לה' מנחה, לה' תודה, לה' שלמים? ת"ל: אקרבן לה', וק"ו: ומה זה שלא נתכוון אלא להזכיר שם שמים על הקרבן, אמרה תורה קרבן לה', לבטלה על אחת כמה וכמה

6) תורה תמימה הערות ויקרא פרק א

(טעם הדבר מבואר בגמרא דחיישין דלמא יאמר לה' ולא יאמר קרבן ונמצא מוציא שם שמים לבטלה. ובפי' הרא"ש הסביר הענין דחיישין שמא אחר שיאמר לה' ימלך מלידור, ובשל"ה כתב הטעם דחיישין שמא ימות מיד לאחר שיאמר לה', והחלוק שבין אלה הטעמים מבואר, דלפי' הרא"ש אין שייך זה אלא בנדרים ונדבות, ולפי' השל"ה שייך זה בכל דבר. ואמנם לדעת נראה יותר מסתבר פי' הרא"ש, דלפי' השל"ה קשה, שהרי קיי"ל הלכה פסוקה בכ"מ בש"ס דלמיתה לזמן מועט לא חיישין, וכן קיי"ל דמצות מברך עליהן עובר לעשייתן, ואם היה שייך חשש זה לא הו"ל לחכמים לתקן לברך כן, וגם מצינו דבשאר דברים זולת נדרים ונדבות לא חששו לזה...

7) שולחן ערוך אורח חיים הלכות תענית סימן תקסח סעיף ג

(כו) מי שנדר להתענות סך תעניות, (כז) יג יכול יא' לדחותם (כח) עד ימי החורף ((כט) ויכול ללוות יום ארוך ולשלם יום קצר, דכל אחד מקרי יום) (ת"ה סימן ס' והגהות מרדכי).

8) משנה ברורה - (כח) עד ימות החורף - עיין מ"א דהיינו דוקא בנאנס שאינו יכול לקיים תיכף אבל בלא"ה אינו רשאי לדחותם דחיישינן שמא ימות אם לא שהוא זמן מועט עד ימות החורף וכן פסק במחנה אפרים הלכות נדרים סימן ט"ו דצריך לקיים מיד [לג]

9) Emes L'Yaakov Bamidbar 30:2

10) Reb Yaakov – P.110

served as *rav* for the Yeshiva community, and Rabbi Zusmanovitch served the rest of the town. It was in order to free himself from this unfortunate division that Rabbi Zusmanovitch had originally sought the position in Wilkomir.

The Rebbetzin cried bitter tears over the loss of the *rabbanus* in Wilkomir, recognizing that it virtually ensured that Reb Yaakov would have to seek some means of support abroad.

The failure to win the position in Wilkomir, as well as those in Anikst and Plungyan, profoundly affected Reb Yaakov's own strong sense of Divine Providence. The successful candidates in each case were eventually murdered by the Nazis, along with their families. In counseling people undergoing difficult tests, Reb Yaakov would often point to his own experience as an example of how that which is perceived at the moment as the greatest tragedy may, with the passage of time, be revealed to be the greatest salvation.

In one last effort to find a suitable position for Reb Yaakov, the Kovno Rav strongly recommended him for a position as *rav* and *dayan* in Vilna. But when Reb Chaim Ozer became sick at that time, the position lost its primary appeal for Reb Yaakov, and he withdrew from consideration.

His rehabilitation in Lithuania having seemingly been exhaust-

11) M'pnini HaRav p. 36

ט) יותקבל ברחמים וברצון את תפילתנו. וביאר רבנו בלשון זו, דהרבה פעמים האדם מתפלל בחוזק בעד איזה ענין, ואינו מבין שדבר זה יהיה לרעה בעדו, ולזה אנו מסיימים לאחר כל בקשותינו, שהקב"ה רק יקבל אותן התפילות שהוא ית' יודע שחן לטובתנו, ואותן הבקשות שחן לרעתנו, לא יקבל. והוסיף ואמר שהרבה הרבה התפלל שלא יצטרך לבוא לאמריקה ושיוכל להשאר באירופה, ודי' הטוב לא קיבל תפילותיו אלו, כי אילו היה נשאר חלילה באירופה, היה נופל בסכנת הנאצים.

12) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד ב

כי הא, דרבי עקיבא דהוה קאזיל באורחא, מטא להאיא מתא, בעא אושפיזא לא יחיבי ליה. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. אזל ובת בדברא, והוה בהדיה תרנגולא וחמרא ושרגא. אתא זיקא כבייה

לשרגא, אתא שונרא אכליה לתרנגולא, אתא אריה אכלא לחמרא. אמר: כל דעביד רחמנא לטב. ביה בליליא אתא גייסא, שבייה למתא. אמר להו: לאו אמרי לכו כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הכל לטובה!

R. Akiba was once going along the road and he came to a certain town and looked for lodgings but was everywhere refused. He said 'Whatever the All-Merciful does is for good', and he went and spent the night in the open field. He had with him a Rooster, a donkey and a lamp. A gust of wind came and blew out the lamp, a weasel came and ate the Rooster, a lion came and ate the donkey. He said: 'Whatever the All-Merciful does is for good'. The same night some brigands came and carried off the inhabitants of the town. He said to them: Did I not say to you, 'Whatever the All-Merciful does is for the good.

אמת מטות ליעקב הנז

נשתנתה פרשה זו. אבל לפמש"כ יכואר. דהנה ארו"ל בספרי [סוף ברכה] ולא קם עוד נביא בישראל כמשה אבל בכבליים קם ואיזה זה בלעם בן בעור, עיי"ש. והסבר הדבר הוא³, דמשה רבינו קבל התורה בלשונה ממש ולא ככל הנביאים שקבלו רק הנושא והענין, וכמו כן בלעם קבל מפי ד' הלשון ממש, וכמו שארו"ל בסנהדרין דף ק"ה ע"א]: חכה נתן לתוך פיו, עיי"ש, והיינו שמסר דברי ה' ממש, ואי"כ יצא מפי תורה ממש, ומשה רבינו רק הכניס פרשה זו בתורת משה, ודו"ק⁴.

ל', ג', איש כי ידור נדר לה'.

כתב הרמב"ן וז"ל: איננו כמו אשר נשבע לה' כו' אבל בנדר לא יאמר ידור בה' אלא לה' וכו'. ביאור הדברים, כי הנדר הוא הבטחה לה' — היינו שיתן לה' קרבן, וכן כל איסור חפצא, אבל שבועה הוא בנפעל, והוא איסור גברא — שהוא נעשה מושבע. ונזירות היא קבלה שיעשה נזיר, אלא שהתורה נתנה לנזיר מצוות יתירות, ולפיכך הוא במשקל מפעיל, ודו"ק בזה⁵.

ל"א, ד'. לכל מטות ישראל תשלחו לצבא.

והנה מפרשת נדרים אנו רואין שהאדם יש בכחו ליצור ולחדש מצוות ועבירות חדשות, דהיינו שאם אדם נשבע שבועה שיאכל ככר זו הרי הוא מצווה לאוכלה, והרי זה מצוות עשה כמו אכילת מצה, וכן כשמבטא שבועה שלא אוכל ככר זו הרי הככר אסורה ככשר חזיר ויותר, ואם הקדיש איזו דבר וכא אחר ואכלו הרי זה חייב מיתה בידי שמים, וע"כ מפני שהאדם באשר הוא צלם אלקים יש לו הכח הזה לכרות איסורים חדשים והרי הם חלים², וכיון שיש לו לאדם הכח להוסיף בתורה לפיכך היה עולה על דעתנו שגם בתורה נטלה חלק אישיותו של משה, ולפיכך בזה המקום הרגישה התורה ואמר ה"זה הדבר", שאף שישנה פרשת נדרים ואעפ"כ התורה היא כולה מפי ד', ודו"ק כי נכון הוא. ומאיי טעמא אפשר שגם בשחטי חוץ נאמר זה הדבר נויקרא י"ז פ"ב], מפני שאנו רואין שמתחייב כרת על ידי הקדשו של זה וכו', וכמו שכתבתי.

ולפי דברינו אלה נבין מה שאמר רז"ל במסכת בבא בתרא [דף י"ד ע"ב]: משה כתב ספרו ופרשת בלעם, דלכאורה מאי שנא פרשת בלעם משאר הפרשיות שכתורה כגון פרשת לכן או פרשת פרעה וכדומה, ובמה

2. כשיחה עם תלמידיו ביאר רבינו שמה"ט מצינו בנדרים דין מיוחד מה שלא מצינו בכהת"כ, דהרי בנדר יכול להתחרט מעיקרא ולומר שאם היה יודע איזה ידיעה לא היה עושה זה, אבל במקח וממכר וכדומה הרי לא אמרינן כן. וביאור הדבר הוא דבשבועות ונדרים נתנה התורה לנו כוח תורני לאסור על עצמו דברים המותרים, וכדי ליכות לכח זה צריך האדם להיות במדרגה נכונה, ולכן אם אומר שטעה ולא היה עושה את זה אילו ידע איזו ידיעה או כוונתו שבאמת לא היה לו כח לאסור על עצמו דבר המותר, אבל במקח וממכר הא גם הפעושות ממכרן ממכר וא"כ אינו יכול לטעון שהיתה לה דעה פעוטה בזמן המקח, ודו"ק.

13) M'Pnini HaRav p. 60-61

14) בראשית פרשת ויצא - וישלח פרק לב

(ב) וַיִּעֲקֹב הַלֵּךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹהִים:

15) בראשית פרשת וישלח פרק לג

(יד) וַעֲבַר נָא אֲדֹנָי לִפְנֵי עַבְדְּךָ וְאֵינִי אֲתִנְהִלָּה לְאִטִּי לְרַגְלִי
הַמְלָאכָה אֲשֶׁר לִפְנֵי וְלַרְגְלֵי הַיְלָדִים עַד אֲשֶׁר אָבָא אֶל אֲדֹנָי
שְׁעִירָה:

16) משנה מסכת אבות פרק ה משנה ו

[*] עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן פי
הארץ ופי הבאר ופי האתון והקשת והמן והמטה והשמיר
והכתב והמכתב והלוחות ויש אומרים אף המזיקין וקבורתו של משה ואילו של אברהם אבינו ויש אומרים אף צבת בצבת
עשויה:

17) Kol Dodi Dofek

What is an Existence of Destiny? It is an active existence, when man confronts the environment into which he has been cast with an understanding of his uniqueness and value, freedom and capacity; without compromising his integrity and independence in his struggle with the outside world. The slogan of the "I" of destiny is: "Against your will you are born, and against your will you die" (*M. Avot 4:22*), but by your free will do you live. Man is born as an object, dies as an object, but it is within his capability to live as a "subject" — as a creator and innovator who impresses his individual imprimatur on his life and breaks out of a life of instinctive, automatic behavior into one of creative activity. According to Judaism, man's mission in this world is to turn fate into destiny — an existence that is passive and influenced into an existence that is active and influential; an existence of compulsion, perplexity, and speechlessness into an existence full of will, vision, and initiative. The blessing of the Holy One to his creation fully defines man's role: "Be fruitful and multiply and replenish the earth and subdue it" (*Genesis 1:28*). Conquer the environment and subjugate it. If you do not rule over it, it will enslave you. Destiny bestows on man a new status in God's world. It bestows upon man a royal crown, and thus he becomes God's partner in the work of creation.

18) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד ב בשעה שהוציאו

את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את
בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים.
אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? אמר להם: כל ימי הייתי מצטער
על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי
יבא לידי ואקיימנו, ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? היה מאריך
באחד עד שיצתה נשמתו באחד. יצתה בת קול ואמרה: אשריך
רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד.

19) Rav Eliezer Berkowitz – Faith After the Holocaust

There is also another aspect of *Kiddush haShem* that should not be overlooked as we consider the human behavior in the ghettos and the death camps. The Talmud introduces the story of Rabbi Akiba's martyrdom with the words: "The hour when they took Rabbi Akiba to his death, was the time for the recitation of the *Sh'ma*." In our opinion these laconic words hide the true greatness of Rabbi Akiba's deed. We usually imagine an act of *Kiddush haShem* as the stirring drama of the soul as it reacts to an extraordinary situation. This is how Jewish martyrs through the ages gave their lives and breathed their last with the words of the *Sh'ma* on their lips. It was an affirmation, an "acceptance of the Kingdom of Heaven," brought about by the extraordinary nature of the challenge; specific acceptance, meeting a specific hour. Not so in the case of Rabbi Akiba: it was the hour of the daily recita-

ברכת דין האמת: ידוע מאמרו של ר' עקיבא (ברכות ס:) שלעולם יהא אדם רגיל לומר כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד. והוא תמוה, הלא כשהאדם שרוי בצער, חלילה, ומרגיש שמקורו של המאורע במדת הדין, הלא מצווה הוא לזעוק בכל כוחו אל די שייסיר מעליו את הגזרה הרעה, והיאך שייך שיאמין באמונה שלמה שהכל היה לטובה, הלא שתי תחושות אלו מנוגדות הן, ומכחישות זו את זו. וביאר בזה רבנו, שכאשר האדם שרוי בצרה, עליו להרגיש ולהאמין שלמרות מה שעכשיו באמת רע הוא, **סופו** של הענין **בעתיד** יהיה לטוב, ובגלל כן קבעו חז"ל שתי ברכות שונות, דהשומע בשורות טובות מברך הטוב והמטיב, ואילו על שמועות רעות הרי הוא מברך דין האמת, ואין הכונה במאמרו של ר' עקיבא "לטב עביד" שהרעה גופא מהווה טובה, דאילו כן היינו תמיד מברכים הטוב והמטיב, אלא כאמור. (כן כתב הר"ר מרדכי גרין, שיחי, בשמו בהדרוס, אלול, תשנ"ה, עמי קי"ב וקי"ה. עיין בספר בעקבי הצאן עמי רכ"ד.)

tion of the *Sh'ma*. Accepting "the yoke of the Kingdom," Rabbi Akiba was doing what he had been doing every day of his life. It was, one might say, routine. The extraordinary situation invested the routine with extraordinary meaning and dignity. But Rabbi Akiba was not responding to a situation; he ignored it. The Roman soldiers came to fetch him; they abused his body. It happened to be the time of the day when a Jew recites the *Sh'ma*. Let the Romans do to him whatever they please; Rabbi Akiba could not be concerned with it. He had more important things to which to turn his attention—it was time for the saying of the *Sh'ma*. What did it matter what Rome did to him! He went about his business of living the daily life of a Jew. Continuing with "the routine" of Jewish existence and ignoring the world that is bent on crushing the Jew is one of the marks of *Kiddush haShem*. Often it is practiced long before the hour of radical abandonment arrives. *Kiddush haShem* in this sense is not one final heroic act of affirmation. It may be a form of behavior and daily conduct. Numberless are the instances which show how widely this form of *Kiddush haShem* was extant in the ghettos and in the death camps. Ringelblum, the historian of the Warsaw ghetto, has the following two entries in his journal. "I marvel at the pious Jews who sacrifice themselves by wearing beards and the traditional frock coats. They are subjected to physical abuse. . . . An elderly Jew passed the guards on Twarda Street and did not—for reasons of piety—take off his hat in salute although the Jewish guards warned him. So they tortured him a long time. An hour later, he acted the same way. "They can go to hell!" were his words." "Now these Jews did not act this way in fulfillment of any religious duties. From the point of view of religious law, it was quite permissible for them to shave their beards, to change their traditional garb. Nor was there for them the least religious obligation not to remove their hats as they were seeing the German guards. Yet they refused. And perhaps